

*Сапатюк Ганна Володимирівна,
студентка IV курсу,
Спеціальності «Дошкільна освіта»*

*Науковий керівник:
доцент
Волощенко Наталія Олександрівна*

«Особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку»

Старший дошкільний вік є сензитивним періодом для розвитку зв'язного мовлення дітей. Саме нормальний розвиток зв'язного мовлення в передшкільний вік сприяє розвитку всіх інших психічних процесів, швидшій адаптації в перші шкільні місяці та легшому засвоєнню шкільного матеріалу.

В сучасній дошкільній освіті, для дітей старшого дошкільного віку основними є триада завдань: розвиток критичного мислення, розвиток здатності правильно та чітко висловлювати свої думки та розвиток зв'язного мовлення, як найвищої форми людського спілкування. Проблема становлення та розвитку зв'язного мовлення не є новою. Вона активно досліджувалася такими педагогами і психологами, як Л. С. Виготський, О. О. Леонт'єв, Г. М. Леушина, Т. О. Піроженко, С. Л. Рубінштейн та інші, а також є предметом досліджень науковців — лінгвістів, зокрема А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, М.С. Вакуленко, І. О. Луценко, Л. М. Паламар та інших.

Аналізуючи численні дослідження вчених в області мовлення, можна дійти висновку, що всі вони виділяють основні види мовленнєвої діяльності: слухання; говоріння; читання; письмо.

Старший дошкільний вік є періодом становлення логічного слухання та говоріння, які здійснюються саме в усному зв'язному мовленні.

В новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти чітко визначене поняття мовленнєвої компетенції. Вона визначається як здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів [1, с. 18]. Також, продовжуючи аналізувати Базовий компонент, можна чітко прослідкувати, що мовленнєвий розвиток посідає одне з головних завдань для повноцінного розвитку дошкільника. В старшому дошкільному віці дитина вступає в розмову не тільки з однолітками, а й з дорослими людьми, підтримує розмову на різні тематики, відповідає на поставлені запитання та задає їх сама, і що найголовніше — дотримується мовного етикету та достойної мовленнєвої поведінки [1, с. 19].

Основним показником добре розвинуеного зв'язного мовлення для старшого дошкільника є вміння складати різні види розповідей: сюжетні, описові та творчі (власні розповіді, пояснення, повідомлення тощо). Крім того, важливим показником розвитку зв'язного мовлення дітей 6-7 років життя є вміння складати розповіді за планом вихователя, переказувати художні тексти і самостійно вигадувати власні казки, повною мірою розповідати про події зі свого життя та коментувати все, що відбувається навколо них.

До обов'язкових умов успішного становлення зв'язного мовлення відноситься формування спеціальних мотивів, яскравої потреби у вживанні монологічних висловлювань; стійка сформованість різних видів самоконтролю та контролю та оволодіння відповідними синтаксичними засобами побудови розгорнутого повідомлення.

Як зазначають у своїх дослідженнях А.М. Богуш та Н.В. Гавриш, результатом, продуктом зв'язного мовлення є текст - словесно виражений продукт мовленнєво-розумової діяльності людини, якому властива завершеність, структурна цілісність, цілеспрямованість та прагматична настанова [2, с. 393].

Розвитку зв'язного мовлення у старших дошкільників сприяє театралізована

діяльність, яка виступає дієвим засобом. Саме під час театралізованих ігор діти ознайомлюються зі зразками красивого, правильного та емоційно забарвленого зв'язного мовлення, багатьма влучними багатогранними виразами та фразеологізмами, використовують різні типи зв'язних висловлюваннях для вирішення конкретних комунікативних цілей (міркування, пояснення, виконання ролей казкових героїв тощо) [3, с. 2]. Театралізована діяльність дає змогу розкрити творчий потенціал в кожній дитині та розвивати ці здібності, а також покращити рівень розвитку зв'язного мовлення. Позитивний вплив театралізованої діяльності на психічний розвиток дошкільника важко переоцінити, адже він ґрунтується на досвіді нашого народу. Фольклор, казки, оповідання мають не лише значний розвивальний, але й виховний вплив на старших дошкільників.

Розвиток мовлення засобом театралізованої діяльності має ряд переваг: формуються особистісні моральні якості, розвиваються психічні процеси (увага, пам'ять, уява), вдосконалюється рухова сфера дитини, розширюється її мовленнєвий потенціал та поглиблюються знання дошкільника про навколишній світ. Дитяча театралізована гра завжди характеризується творчим підходом і відрізняється «правдою і вірою» в неї.

Дослідники-лінгвісти підкреслюють, що під час театралізованих ігор зв'язне мовлення дошкільників розвивається в двох напрямках: якщо дитина готується до ролі задалегідь, точно вивчає репліки свого літературного героя, - це позитивно впливає на розширення її словника новими літературними виразами; якщо ж діти наперед не готують свою роль, вони змушені імпровізувати, тобто розвивається активна словесна творчість старших дошкільників.

Отже, зв'язне мовлення — це вид мовлення, яке спрямоване на задоволення потреб дітей старшого дошкільного віку у висловлюванні, передачі інформації, воно організоване законами граматики, має своєрідну самостійність та ділиться на частини, тісно зв'язані між собою. Сензитивним періодом для розвитку зв'язного мовлення є старший дошкільний та молодший шкільний вік. Одним з провідних засіб розвитку зв'язного мовлення ми вважаємо театралізовану діяльність, адже саме вона дає чіткі поштовхи для кращого розуміння мовлення і, як наслідок, укорінення зв'язного мовлення у повсякденній комунікації старших дошкільників.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), нова редакція. Затверджено наказом МОН № 33 від 12.01.2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponent-doshk-osv.pdf>
2. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А. М. Богуш. К.: Вища шк., 2007. С. 393.
3. Горбунова Н. Театралізована діяльність дошкільнят. Дитячий садок. 2005. №10. с. 2-3